

קונטרס

סניא דיבי

שו"ת ומו"מ הלכה למעשה
על דבר סניא דיבי מהו
ועל דבר החלב שעל סניא דיבי

עם ביאור רחב לסוגית חמרא בחולין ד"נ ע"ב

כרם חפנימי מהו

עם ציור מיוחד מהכרם וחכמ"ע כפי

שמונחים בכחמה בחייה

פ א ת

הרב אורי מוינעשטער
הוועזענדיקער רב פון אנטווערפן
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים-תש"א

נויארק — תרצ"ז

נדפס על ידי

מוינעשטער פאבלישינג קאמפ.

1569 איסט ניו יארק עוו.

ברוקלין, נ. י.

Printed by
MOINESTER PUBLISHING CO.
1569 East New York Ave.
Brooklyn, N. Y.

מחיר הקונטרס חמישים סענאס 1947

קונטרס סניא דיבי

שאלה ותשובה הלכה למעשה

(א) שאלה, ע"ר השומן שעל הסניא דיבי, שהוא בחלק הקרב בבחמה כאשר יבואר, אם הוא שומן טהור, או הוא חלב טמא ואסור, לענין כמה דברים המסתעפים מזה : (א) אם נמצא מהט תחוכה מעל"ע בסניא דיבי, וראש המהט מכוסה קצת כהחלב שע"ג הסניא דיבי, (ולכמה פוסקים אף אם ניכר מח"ה), והשומן או הקרום סותמתו, ואם הוא חלב אסור אינו סותם כידוע, מימרא דרב הולין מ"ט ע"ב טמא אינו סותם עיי"ש ובכל הפוסקים.

(ב) לענין ניקור החלב והקרום שע"ג סניא דיבי, הנקרא המעי העב וגם המעי העור וידוע בשם „כאננערזעם" וברומית ואנגלית נקרא Caecum אשר בהרבה מקומות אינם אוכלים אותו, וזורקים אותו כמכואר בסמרי ניקור ולהלן בדברינו, ובמדינה פה משתמשים כו הרבה למילוי בשר, ונמכר באטליום ע"י הקצבים והכוטשערים, ונמכרים גם לבעלי הרושת הוואורשט, ישר מביית המטבחים כשרים לשימוש ולאכילה, אחרי שמכשירים אותם שם בהכשר הדחה, מליחה והרחה, כשהם ככושים ועומדים במלח, כדי שיוכלו לעמוד זמן רב כמובן, וכפי שיבואר, השומן שע"ג הסניא דיבי הוא חלב גמור וצריך ניקור, והוא בכל חלב לא תאכלו, ול"א גם באיסור כרת.

(ג) נפס"ם לענין טומאת נבלות, שהלכ נבלת בחמה טהורה אינו מיטמא, ואינו מטמא, כדררשינן בפסחים כ"ג ע"ב מדכתיב יעשה לכל מלאכה ואכול לא תאכלוהו, ולפיכך צריך הכשר, עיין פ"ב דעוסצין מ"ט, וכתוסי"ט שם, חלב שאסור באכילה, טהרתי לך, ועיין בפ"ב דבכורים מ"ט ועיין ברסכ"ם פ"ג מהל' טומאת אוכלין ועי' בס"פ הטאת העות, וכן פסק הרמב"ם בפ"א מהל' שאבוה"ט, וסתם שם רבריו ולא פרט איוו נקרא חלב לנכי זה, וצ"ע.

(ד) והנה באמת יכולתי להשיב ע"ז כקצרה בהראותי את המפור הראשון שסניא דיבי הוא כרס הפנימי, כהולין ג' ע"ב, ולהראות את המסודות מראשוני הפוסקים, ה"ה בעל הזכות גדולות, ופסקי רש"י, שממורש בהם שהלכ סניא דיבי הוא חלב גמור בלאו דכל חלב לא תאכלו, כאשר יבואר דבריהם להלן, אולם מסני שהרכר לא בא מכואר כסמרי הפוסקים, וסוניא זו דכרס הפנימי בכלל, וענין של סניא דיבי כפרט, היא היא מהסתומות ביותר, חנני בא בזה באורך, ככירור כל הפרטים. כתלמיד הדין לפני רבותיו, וכשואל ופשיב בענין, ויציע הדברים לפני גדולי ההוראה, שהם מן ידונו בזה עפ"י הלכה למעשה בכל חצוצות ישראל, ואם יתגלגל זכות ע"י, ויעלה, ויבא, לתן

קונטרס סניא דיבי

תקנה בבתי המטבחים במדינה פה, שלא יכשלו אחב"י באיסור חלב, — והיה זה שכרי.

(ה) והנה המקור הראשון לענין זה, הוא סוגיא ערוכה בחולין נ' ע"ב בפירוש המשנה החרס הפנימית שניקבה, אמר רב יהורא אמר רב, העיר נתן בר שילא ריש טבחיאי דצפורי לפני דבי משום ר' נתן איזו היא החרס הפנימי, סניא דיבי, (והוא ברייתא בפירקין) וכן אמר ר' יהושע בן קרח, סניא דיבי (ועיין בד"ס שנמצא גירסא וכן אמר ר' יהושע בן לוי והיא יותר ישרה עיי"ש. ועיין בכמ"נ ל"ת קל"ח, שמביא בשם סדר תנאים ואמוראים כת"י רבי יוסף טוב עלם, שפוסקין בר' יהושע בן לוי בכ"מ, אף לגבי ד' יוהנן, וכש"כ לגבי רב ושמואל עיי"ש).

ר ש י ש ם : סניא דיבי קראשטי"א בור"ל לשון מורי, וחוא עשוי נכיס וסתום בראשו, וכך מצאתי באלף בית של רבי מכיר (ספר מלין שחיבר ר' מכיר) ולשון סניא דיבי לפי שהוא מאוס וכחוש ואפילו לואבים, וכל שאר החרס קרוי חיצון ושיעוריה ברוב, לשנא אחרינא שמעת, מן הפנצי"א עצמה מקום שמנקבים שם הטבחים וכו', והראשון נראה, עכ"ל עיי"ש. והלישנא אחרינא, מופרך באמת מעיקרו, מסוגית הנמרא להלן נ"ח, הנהו תרי סניא דיבי וכו', ואם שפכי להרדי וכו', ולפי פירוש הלישנא אחרינא, שהוא מקום שמנקבים שם הטבחים (כעין היכי דפרעי טבחי שבסוגיא שם), מאי שייך תרי מקומות בזה, ואיך יצוייר שפכי להרדי, ולכן הראשון נראה, ועיקר, וכן פירשוהו כל המפרשים והפוסקים כאשר יבואר.

(ו) והנה סוגיא זו דברס בכלל, ודסניא דיבי בפרט, הוא מהלכות הסתומות ביותר, ומהיותה עוממת שבפרק, רבותינו בעלי התלמוד עמדו, ודנו. ופירשו, כרס הפנימי והחיצון מהו, ואחריהם מפרשי הש"ס עמלו גם הם, לפרש לני פירושם של הפירוש, והשאלה הראשונה היא מדוע נתמסו חכמו"ל בפירושם של כרס יותר מכל שארי הדברים, עד שנצטרכו להאקספרטיוז של ריש טבחיא דצפורי, ולעדותו דכרס הפנימי הוא סניא דיבי, ולהוסיף עוד כיהורא ועוד, וכן אמר וכו', ואחרי העדויות הללו, נפל כרסא בבירא, ומחלוקת שם בין האמוראים ע"ד כרס, ואחד מהם הורה, איני יודע מהו, ואף שמואל שהיה רופא, ובטי בוראי בחכמת חאנטומיא ככשבילי דנהררעי, גם הוא רן כרס הפנימי מהו, וסובר מקום שאין בו מילת, עיי"ש בפירש"י, ואף פירושו לא זכינו לדעת ולחבין אל נכון, עיי"ש בסוגיא, וכן בענין סניא דיבי נשאר סתום וחתום . . .

(ז) ועלינו לדעת, שחא דסניא דיבי הוא כרס הפנימי, נאמר כלשון א ע י ד והלכתא חיא, עיין רש"י חולין י"ח ע"ב שכתב לגבי דהעיר שבשם כד"ה על, והכי הלכתא דכל העיר הלכתא חיא, וכן הוא ברא"ש שם, וכן הוא

קונטרס סניא דיבי

לשון הה"מ בפ"ו מהל' מלוה רסוגיא דעלמא דכל העיד הלכתא היא, ועיין בהנהגות דש"ש שם, ועיין בספר הכריתות להר"ש מקינון בח' לקט יוסף ס"ק ל"א, ויש להביא ראייה דהעיד של כפי ברבך הלכה היא, ממשנה דעריות פ"ז מ"ה, העיד מנחם בן סנאי וכו', ועיין כראב"ד שם שמפרש שמפני שהיה כפי בענינו עבלו ערותו, והלכתא היא, וא"כ העיד דריש מבחיית דציפורי לפני רבי משום ד' נתן הלכתא היא, וסניא דיבי הוא כרם הפנימי, ומדיפתו במשהו הוא וראי טריפה, ולא ספק טרפה, ועוד יבואר מזה להלן כדברינו, ובכ"ו דנימ בענין זה שם בסוגיא כמו ברבך המוטל בספק,

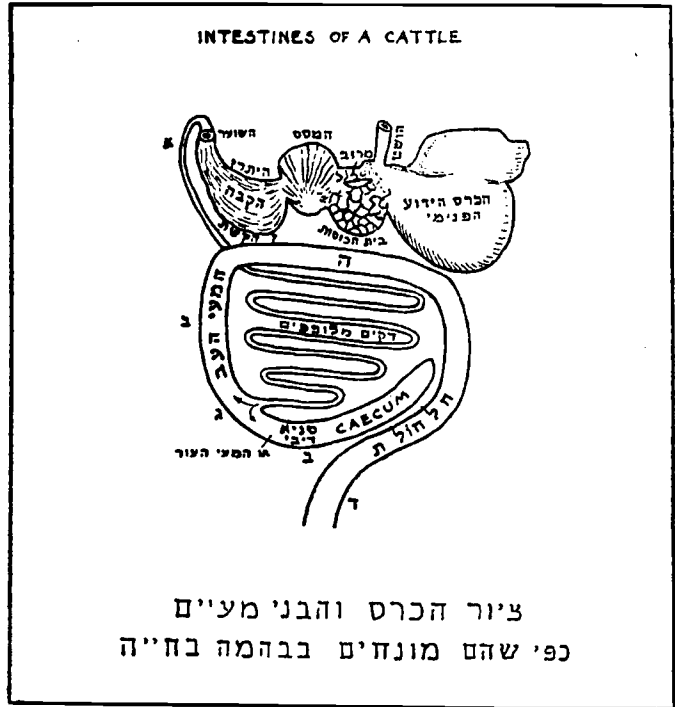
ח) והנה יש אפשרות לשער דחא, רנפ"ל כרסא כבירא" הוא, משום שכאמת נשתנו כלשון העם השמות של כלי העיכול כמעלי גרה, עי' שבת ל"ו, אמר רב חסדא מיום שחרב ביהמ"ק וכו', ואמר אבוי אף אני אומר הובלילא לכי כסי, ועיין בויק"ד פ"ג עשרה דברים משמשין את הגוף וכו', ושם קורא למעי הזה כריכה עביא, ועיין מד"ר זוטא הוצאת בובר, ועי' קהלת דבה ז' עה"פ החכמה : „ומסניא דיבי לפטרוכא“, ועי' מדרש הרפואה לפרלמאן הוצאת רביד תל אביב) צד א', ועי' בספר ההלמוד וחכמת הרפואה לר"ד קצנלסון, שהעירו על דבר שינוי שמות של אברי העיכול ככהמות, ונעלם מהם כי כבר עמד ע"ז הר"מקמאי, הוא הרמ"ע מפאנו כתשובותיו סי' כ"א, וז"ל : „חלופ הסדר בשמותיהם של הכלים הללו הכא במדרש קהלת, לא יטויר המעיין, שהרי בגמרא אמרו ראיבא מן דקרו להובלילא בי כסא וכו', ע"ד החלכים מאי דכתיב חחלב המכסה את הקרב דא פריסא דחפי קרבא ושם קרב במקום הזה כולל הכרם וכו', ואחריהם הרקים, והם הכלים התחתונים לקרב וכו', ובאן חיבים אנו להזהיר ביותר את הטבחים, ובל נשי ישראל, שיש ברבך חיוב דת, עכ"ל עיי"ש.

וכן יש לשער בנוגע לסניא דיבי, שמעט מן הפוסקים מזכירים ממנו בפרטיות לכני ניסוד, מפני שבהרבה מקומות נהגו לוודקו ולא לאובלו כלל כמבואר בספרי ניסוד עיין בבית יצחק ומקורו הוא בהעיתור עיי"ש.

ט) והנה טרם שנבאר סוגיית הגמרא הן בנוגע לכרם ככלל, והן בנוגע לסניא דיבי בפרט, נצייר מתחילה כזה צורת הכני מעיים על כרסו, ועל מרב. כמו שהמה מונחים ככהמה כחייה, לפי סדרם ופעולתם, הושט הוא מחובר לכרם הירוע שבו נכנס המאכל אליו מהושט, וסוד הייט נכנס ונחבא בתוך הכרם, וזהו טפח בושט סמוך לכרם, (כלומר : טפח בכרם סמוך לושט), מהכרם נכנס המאכל ע"י מרוב לבית הבוסות, וממנו להמסס, וממנו להסיבה אשר הוא מתוח קשט, לצד העליון לצד הגוף, נקרא ראייתרא, (וחלכו אסוד מספק), ולמטה נקרא ראקשתא, (וחלכו חלב נמור חלב שעל הקרב, ונקרא פדר כלשון הכתוב, וכחז"ל פריסה), בהסיבה ננסרת פעולת העיכול, ומתחיל פעולת הסינון

קונטרס סניא דיבי

להרקים דרך מעי „השוער“, הנקרא מעי השניים עשר, שאצל השור ארכו כאסה שלמה, והוא קפויז כקשת, בימין הבטן תחת הכבד, ונקרא בתלמוד „ריש מעיא“ (ולקצת פוסקים זהו ריש מעיא באמתא), שממנו מסתנן המאכל או רירו להדקין המלופפים המעיים הסובכים, ונקראים עפ”ר דקים סתם (ובנמרא נקרא כנתא והדורא דכנתא, עיין חולין דף מ”ח ע”ב, וברמב”ם פ”ט מהל’ סב”א ח”ה), והדקים מחוברים להסניא דיבי אשר אנחנו עוסקים בו בזה, שמתחלק לשנים,

מצד אחד לימינו למטה ששם הוא סוף המעיים, ועשוי כנים וסתום בראשו (בלשון ראשון של רש"י חולין נ' ע"ב) ונקרא מעי העור, בלינדארם, או Caecum ומצד השני הוא משתרע לשמאלו למעלה, והוא המעי העוב, (שרבנו ירוחם בספרו ארם קוראו סייגו ומביאו ב"י סי' מ"ז) שמתעפל לנבזה ונכפף לרוחב הבטן תחת הטיבה, והוא מסומן בציורנו באות ח', ומסתבב כסיכוכים

קונטרס סניא דיבי

אחרים ואחרים קוראים לוח טכחייא, ובמדר' קהלת נקרא „לכנת רמעיא“ (אשר שם הוא החלב דאקשתא, ושם החלב דאקשתא שוכב ופרום על המעי הזה, ומסוך גם להרקים המלופפים והרודא רכנתא, וזהו שמוכיר הרמ"א להסיד הקרום שעל כל הרקין והרודא רכנתא. הנחא סי' ס"ד סמ"ז וע"ז דן הר"ד אופינהיים ו"ל) ומשם הוא מתעפל אל העצה, ויורד למטה, והוא המעי הישר הנקרא הלחולת או כרכשתא שיוצא אל פי חמכנת שמשם הרעי יוצא, (ולקצת פוסקים זהו חריש מעיא כאמתא).

סחנ"ל נתברר כל חנוגע להציור, מה נכליט רק מה ששייך להאותיות המסומנים כהציור : א) זהו מקום ריש מעיא להרבה פוסקים (שיטת רש"י). ב) המעי העור סניא דיבי. ג) מה מתפרר לימינ' ולשמאל, וכאדם יוצא מה הספיה והוא האפנדיקס. ד) זהו ריש מעיא כאמתא לשיטת הנאונים. ה) מה שמשתרע ע"פ הכסן מתחת לחלב דאקשתא, והוא מסתובב כסיבוכים אחרים. ו) חלב דאקשתא שאסור מן התורה. ז) חלב דאיתרא ותלוי במחלוקת. (הרסים המלופפים הם מעוקלים בעיקולים שונים ומרובים כמוכין).

י) והנה סוגית הנמרא בחולין ג' שהכאנו לעיל כרם הפנימי מהו סוכנת על המשנה שכריש פירקין, הכרם הפנימית שנסכה, (רש"י, במשנה), או שנקרע רוב החצונה, שנראה מזה בהשקפה הראשונה כאלו יש שני כרסים בכחמה, ונסתמפו בשביל זה בפירושא דמתניתין, וככל השקלא וטריא שם כסוניא, יש לעמוד על שני דברים שהם ארבעה : א) כדיון כרם הפנימי מהו ב) כדיון מה כרם החיצונה. ג) ויש מאלה שרנו בעיקר על כרם הפנימי, וסתמו דעתם כרכר כרם החיצונה. ד) ויש שמירשו כרמיהם גם כנוגע לכרם החיצונה, כאמרי במערבא משמיה דריוב"ה ואיזהו כרם החצונה, כשר החופה את רוב הכרם, עיי"ש.

יא) ובענין איזהו כרם הפנימית שרנים שם יש מקום לשני פירושיה : א) כדרך „לא זו אף זו“. ב) כדרך „לא זו אלא זו“, והכה נפרש את רכרינו כשאמר רב יהורא אמר רב הא דתעיר שסניא דיבי זהו הכרם הפנימי, עלינו לחכין ככוונתו אם הוא סוכר ש נ ג ם הסניא דיבי נכלל בתוך הכרם הפנימי הירוע, אבל לא זהו עיקר כרם הפנימי, ויהיה הפירוש כאן, כמו שמצינו להלן דף צ"ג לענין חלב שע"ג המסס וביהב"ג, שאמרה הנמרא שם, וזהו חלב שע"ג חקרב, ומפרש רש"י שם : ולא זהו עיקר חלב הכמסה את חקרב וכו', עיי"ש, וכמו בן נובל לפרש הכא ש א ף סניא דיבי בכלל כרם הפנימי, אבל לא זהו עיקר כרם הפנימי הירוע שמתחלק לפנימי וחיצון, או שאפשר לפרש כדרך לא זו אלא זו, היינו שרב סוכר שרוא סניא דיבי נקראת כרם הפנימי, וזהו הוא עיקר הכרם שטרופתו במשחו, וזולתו, כל שאר הכרם (הנקרא כרם) פרוי חיצון ומריפתו כדוכו.

קונטרס סניא דיבי

יב) והנה רש"י בפירושו על סניא דיבי גלה לנו בחר, וסתם לנו בחר, ללשון ראשון שנראה לו לעיקר, שסניא דיבי זהו העשוי בבית, וסתם בראשו מפרש לנו בפירושו, "וכל שאר הכרם קרוי חיצון ושיעורו כרוב", וללשונא אחרינא שם, סתם לנו ע"ד הכרם החיצונה, ואולי מפני ששימתו שהראשון עיקר לא חש להשני.

יג) אולם עלינו להבין פירושו ללשון ראשון שהוא העיקר כמבואר שלא יהיה מעין "יציבא בארעא וניורא בשמי שמיא" שהעיקר הנקרא כרם יתיה כרובו, ומעי הזה סניא דיבי, שלא עמרנו עדיין עליו ע"כ, לדעת מה טיבו, ומכעו, מהותו ופעולתו, שרואה זה יקרא כרם הפנימי לגבי נקב משהו, ומאין לקח לו רש"י ז"ל לפרש כן, ולהכניס כונות בערותו של ריש טכחיא, שחעיר על דבר שבחייב, שסניא דיבי הוא כרם הפנימי, אבל לא על דבר שבשליחה, על כרם החצונה, ומאין לנו לדעתו ששאר כל הכרם לכר הפניא דיבי יהיה כרם החצונה, ומדוע השתמשה המשנה במושג כרם ולא ציינה בעצמה על המעי הזה.

יד) וכן סתם לנו רש"י בפירושו ליתר האמוראים שם קרוי פנימית וחיצון בכרם עצמה, ואין אנהנו יורעים ער מה, איך יפרנס למשל, הא ראמר דב אבינא משמיה דרב, טפח בושט הסמוך לכרם זהו הכרם הפנימי, האם אפשר לומר כי רוקא טפח זה הסמוך ונחבא בכרם יהיה בכלל כרם הפנימי, ונקיבתו במשהו, משום כרם, ראי משום ושט מאי קמ"ל, וכל שאר עיקר הכרם, יהיה נחשב לחיצונה, ומדיפתו כרובו, ומדוע ציינו טפח זה בשם כרם כל עיקר הלא בכוב"כ טריפתו במשהו משום ושט, (ועיין כמהרש"א שהקשה ג"כ בזה, ועיין בלב אד"ר בזה), וחוצי מזה נצטרך לומר לפי פירושו זה של רוקא, כי רב אבינא משמיה דרב יחלוק על רב יהודא משמיה דרב רהעיר לסניא דיבי הוא רוקא כרם הפנימי ורב אבינא יאמר משמיה דטפח הסמוך לושט רוקא כרם הפנימי.

טו) וכן יש להבין לדעת שמואל התם, דסוכר דכרם הפנימי הוא מקום שאין בו מילת, שנראה אף מפירושו רש"י שם רוקא קאמר רוקא מקום שאין בו מילת נקרא כרם הפנימי, וכן מפורש במדרכי ובאור"ה המוכבאים להלן בדברינו, ולא נתפרש לנו אליבא דשמואל כרם החיצונה מהו, ולפלא שלא מצאתי לע"ע במפרשי הש"ס שיעמדו בפירושה רהאי סוגיא ובהכנתה בפרטיות, אם לא מפני שאין נפס"מ לרינא מפני שמטרפינן בכוליהו מטעם דלא אפסק חלבתא כמאן, כמבואר במסקנת הסוגיא שם.

טז) וכן אליבא דרבה בר רב הונא שם בסוגיא לא מכורר לנו מהו כרם החיצונה. ואף מה נכלל אליביה בכרם הפנימי קשקיל ומרי שם תגמרא ונעתיק בזה כל השייך לנו מסוגיא זו שם,

קונטרס סניא דיבי

גמרא חולין נ' ע"ב :

אמרי במערבא משמיה דרבי יוסי בר חנינא כל הכרם כולו, זוהי הכרם הפנימית, ואיזהו כרם ההיצון בשר החופה את רוב הכרם, רבה בר רב הונא אמר מפרעתא. מאי מפרעתא אמר רב אויא היכא דפרעי טבחי.

(רש"י : מפרעתא : גר הכרם הרואה את הפרקע הנראה מיר כשפותחין

הבהמה להוציא את המעים והיינו דמפרש היכא דפרעי טבחי).

ושם : בנהרעא עבדי כרבה בר רב הונא א"ל רב אשי לאמימר בולחו הני שמעתתא מאי א"ל כולחו שייכן בדרכה בר רב הונא (רש"י : כולחו סניא דיבי ואיסותומכא ומקום שאין בו מילת וכו'), ודרבי אבינא ורבני מערבא מאי. (רש"י : מאי וכיון דלא אפסק הלכתא עברינן לחומרא וטרפינן בכל הכרם בנקב במשהו כבני מערבא (א) וכו' ער כאן הסוגיא שם.

יז) ואמנם בהאחרונים מצאתי שראו מעשה ונזכרו הלכה ומתוך שאלה הלכה למעשה עמרו על פירוש מפרעתא והיכא דפרעי טבחי שבסוגיא זו אם מפרעתא רופא קאמר בנוגע לכרם החיצונה ועיין בכינת אדם שער או"ה סי' כ"ו לענין עז שדקדקה סמוך לבטן ונראה שניקב הכרם כיון שיצא הפרש ורוצה לצרד שם שאין זה רק ספק טרפה ועיי"ש שתומך יסודותיו על רבוי הטור שמביא שם דעת ה"א דכרם הפנימי הוא מפרעתא היינו ר ו א מפרעתא בדרך לא זו אלא זו שרופא היכא דפרעי טבחי שמתפרע (מלשון פריעה וחתוך) שנתגלה ממנו כשפרעו טבחה (כהסבר הפרי תואר ס"ק ב') אבל בחלק הבטן למעלה ינראה מיר כשפותחין הבהמה תחת בשר החופה

(א) הערה : הנה מקום אתי להעיר בזה ע"ר הירושלמי קדשים הוצאת ר' שלמה יהורא ס"ט פירדלאגדער אשר יצאו ורבנו עליו ערעורים והשרים של יורה ושאינו הירושלמי האמיתי, עי' ע"ז בס' "שאלו שלום ירושלים" להגאון רמ"ר מפלאצק ז"ל, וממה שמביא שם בחולין פ"ג הא ההעיר בן שילא איזהו כרם סניא דיבי וסימנו היכי דפרעי טבחי יבולים לראות כי הצרע עם הגאון מפלאצק ז"ל, שהוא מזויה מתוכו כי המסרר הוי"ס נכשל בזה שלא מרעת כי הלא בתלמודנו איתא אמרי במערבא כל הכרם כולו זוהי הכרם הפנימי ורבה בר רב הונא אומר מפרעתא, וכפירוש רב אויא היכא דפרעי טבחי ואין זה סימנם של בני מערבא אלא דרכה בר רב הונא ובנהרעא עברי כמותו וגם סניא דיבי אין זו סימנם של בני מערבא, ועיין בסנהדרין י"ז דכל אמרי במערבא הוא ר' ירמיה, ועיין במעיו"ט פרק השוחט, ועיין בתולדות הראשונים ח"ג ועיין כסתו"א, ויש גם להעיר ולחדש ריש חילוק בין אמרי במערבא ובין מערבא אמרי, ובר"ף וברא"ש פה בסוגיין דכרם הגידסא במערבא אמרי משמי' דריוכ"ה והוא שיטת בני מערבא מאי אלמא דסימנא דפרעי טבחי אין זה כולחו שייכן כדרכה, ורבני מערבא מאי אלמא דסימנא דפרעי טבחי אין זה סימנם של בני מערבא ואין זה שיטתם של בני מערבא והסדרן החטיא פה את המטרה מבלי הבן שיתפס בזיפופו בזה.

קונטרס סניא דיבי

את הכרם הווי טרפה רק כדוכו ולדין הווי פסק טרפה משום דלא אפסיק הלכתא במאן ולכני מערכא רק כשר החומפה את רוב הכרם זהו כרם החיצונה שטריתתו כדוכו אבל כל הכרם שתחת אותו הכשר הוא כרם הפנימי (ובן פסקו רל' הפוסקים, ועי' בדרכינו להלן לשון הרמב"ם בזה) ועי' בפת"ש שמדחה פסק הבנ"א בזה ועיין בר"ת שם שמביא להסת נאוני כדראי שדנים בזה, ועי' ביחוד שואל ומשיב קמא ח"כ סי' פ"ג ובספר בית דוד על הלכות שחיטות וכדיקות סי' מ"ח שעמרו בזה מתוך הפירוש של מפרעתא אם דוקא קאמר לענין מה שממעל למפרעתא לכני כרם החיצונה אבל אינם מעוררים כלום אליבא דמאן דמ"ל מפרעתא מה נכלל בכרם הפנימי אם דוקא מפרעתא ומקום היבא דרפעי טבחי ולא זו אלא זו ומלשון שייכן (כולהו שייכן כדרכה) משמע שכולהו שייכן אליביה אבל אין הכרע על דעתו בזה, ובן משמע מפירוש רש"י בר"ה כולהו עיי"ש. ובן לא מצאתי שיעורדו כנונע ליתר האוקימתות שהבאנו לעיל הא דרב ושמואל והא דסניא דיבי שקשה מאד לומר שכדוקא קאמר, וכמו שהקשינו לעיל על הא דפירש רש"י בהא דסניא דיבי ובל שאר הכרם קרוי חיצון פניין לנו זה מתוך עדותו של ריש טבחיא בנו' לעיל.

(יז) ולכן נלענ"ד לומר כי אין לחתות סניא זו כהרא מחתא יש שבשמעותו כדוקא ויש מהם שמשמעותם כדרך לא זו אף זו ותלוי כמה טבאו לפרש בפירוש המשנה שמחלקת את הכרם לשנים לפנימי וחיצון שנסתפקו בה בשביל זה טבמה דרכים כמו שהזכרנו : א) להנכיל מהו כרם בכלל אם הוא שם הכולל לחלק הכטן התחתון (כמו שקוראים אותו איסטומבא (סטאמעק) (לכד מה שזוכרו כפרטיות) או שהוא שם פרטי לחלק ירוע מהכטן וכמו שמצוינים יתר החלקים ענה, המסס, וביה"ב. ב) לציון פנימי וחיצון שכרם שבמשנה ויש שהנכילו בדרכיהם את החיוב והשלילה — הפנימי והחיצון — גם יחד. ויש שהנכילו לנו רק החיוב — הפנימי — ויש שעלינו לרדן מתוך דבריהם, הצד השווה שבהם שכולם כאחד דנים לפרש המשנה הפנימי מהו ומה נכלל בו לכל חד וחד כדאית ליה אם שמצר הפעולה דומה לכרם הירוע, אם מצד מקור השם של כרם, ואם מצד שהוא יותר פנימי מהחיצון שלפניו, לרעת רב אבינא אמר דב נכנס בתוך הכרם הפנימי נ ג מ הטפה של הושט הנכנס בתוך הכרם שהוא המקום שכרם הנחבא כ פ נ י מ בתוך בין הצלעות, ולשמואל נ ג מ המקום שאין בו מילת (שאף ששונה הוא מכל שאר הלך הכרם שאינו חד וחלק) גם הוא נכלל בכלל כרם הפנימי ובן לכל שאר האוקימתות שם שלא בא בפירוש על כרם החיצונה מהו ער שכמערכא אמרי כל הכרם כולו הוא כרם הפנימי ואיוהו כרם החיצונה : כשר החומפה את רוב הכרם. (יט) וכשכא ריש טבחיא רציפורי והעיד על סניא דיבי שהוא הכרם הפנימי ונתקבל עדותו לפני רבי ככל העיד הלכתא היא דהכרם מפני שהוא

קונטרס סניא דיבי

כולל חלקים ידועים הנהו מתחלק לפנימי וחיצון ולא ראי הפנימי כראי החיצון וסניא דיבי הוא הוא הכרס הפנימי, פשוט וברור כי לא נכנס בגדר ערותו של כל העיד הלכתא — מהו אננו כרס הפנימי כי ערותו היתה רק חיובית כרס הפנימי מהו, סניא דיבי, אבל לא שלילית מהו כרס החיצונה.

(כ) והא דפירש רש"י גבי סניא דיבי וכל שאר הכרס קרוי חיצונה נראה לענ"ד ליישב ולומר דרש"י ז"ל עמד ע"ז ממקום אחר ולא מתוך ערותו, והוא מדיוקא דסדר השנוי במשנה דריש אלו טרפות שמתחלה קתני נקבה הקבה, והדר קתני הרקין והדר קתני הכרס שזוהי לא כסדר הטבעי שמתחלה נכנס המאכל להכרס וכו' כמבואר לעיל בצורת וציור הכמ"ע (וכבר עמד ע"ז המעי"ט שברא"ש) והטור באמת הפכם ונקטם כסדר הטבעי עיי"ש ולפי ערותו של ריש טבחיא דסניא דיבי זהו כרס הפנימי מרזיץ סדר השנוי במשנה מפני שהס"ד הוא באמת הפנימי ביותר, האחרון אחר הרקים, וסזח נתגלה טעמא של משנתינו כי דוקא קאמרה המשנה שהוא הוא הכרס הפנימי וכל שאר הכרס קרוי חיצון. (וכעין זה נמצא בבכורות נ"ז אמר רבי נתגלה טעמא של משנתינו גבי העיד שם, עיי"ש.

(כא) אבל באמת זהו רק דיוק ובני מערבא לא ס"ל הדיוק הזה, ולדריהו כל הכרס כולו קרוי הפנימי מפני שכל הכרס נכלל בשם הכרס שבמקרא וכמו שכתב הרמ"ע מפאנו בתשובתו המובאת לעיל לענין חלב וכן מתרגם אונקלוס ה ק ר ב „בית נוא“, וכן מתרגם היב"ע שמות כ"ט כ"ב ה ק ר ב בני גוא ובמקומות רבים הוא מתרגם „כריסא“ (ובמק"א עמרתו על השינוים בזה ואין כאן מקומו).

(כב) וכן יש למצוא שורש דבר בלשון המקרא לסניא דיבי שהוא כרס (ובאותיות מתחלפות כרס) מלשון מלא כרשו (ירמי' נ"א) והרגם יונתן „בית אוצריה“ שהנהו סתום וחתום בראשו ואוצר בתוכו מותר הרפש (וביחוד במלוא כרשו יותר מראי) טרם שיוצא מהנוף ע"י החלחולת ונקרא בשביל זה המעי העור.

(כג) ולפי"ז תצא לנו חרתא דהא דסניא דיבי הוא הכרס הפנימי הלכתא הוא מהא דהעיד וטריפתו במשהו הוא ודאי טרפה, אולם לענין מהו כרס החיצונה שע"ז לא בא העדות כפירוש זה תלוי בפסק הלכה שבשקלא וטריא שבגמרא ובהאוקימתות שם, ועי' בשו"ת סהר"ם אלשקר סי' ס"ז ואיפלגו בגמרא בפירושא דהא מלתא דאיכא מאן דאמר דכרס פנימי וחיצון הן בכרס עצמו שיש בו צד אחר שנקרא כרס פנימי וצד אחר שנקרא חיצון, ור"י בר"ח אמר כל הכרס כולו זהו הכרס הפנימי ליאמר במשהו ופסק רש"י וכן הרמב"ם ז"ל כריוב"ח עכ"פ.

קונטרס סניא דיבי

כר) עכ"פ איך שנפרש סוגית הגמרא שם הנה לפסק הלכה פסקינן לחומרא, גם לענין סניא דיבי שהוא בכלל הכרם הפנימי ונקיבתו במשהו מוראי כאשר ביארנו וכמסקנת הגמרא שם כולוהו שייכן ברובה בר"ה ועיין רש"י שם ובר"ה מאי וכיון דלא אפסק הלכתא עבדינן לחומרא וטרפינן בכל הכרם בנקב במשהו כבני מערבא וכו' וכמו שמבואר תופס רש"י לשון ראשון לעיקר שסניא דיבי הוא הסתום בראשו וכן מפרש רש"י ברה נ"ח נבי תרי סניין דיבי, וכן מפרש הר"ח שם וכן מבואר באו"ז הל' טרפות סי' תי"ד שמביא שם שני הלשונות, ומסיים ופי' רבנו שלמה הראשון גראה עיקר, וכן מפרש רבנו ירוחם מביאו הב"י סי' מ"ז ד ס נ י א ד י ב י הוא המעי העב הנקרא סיינו והוא מחובר לרקין וזורקין אותו, וכו' וכן הוא באיסור והיתר הארוך שער נ"א ס"ק ל"א ר"ה מייתי כתב באו"ז וכו' ונקיבת ברם פסק רש"י פא"ט שהיינו בכל מה שבכרם נקובתו במשהו ו א פ י ל ו ב ס נ י א ד י ב י ו נ ג ם במקום שהוא דך ואין בו דבר, ועיין במדרכי פ"ב ס"ק תרכ"ו ר"ה כרם החצונה פסק רש"י וגם ר"ח ובתשובת הגאונים וגם האלפסי כיון דפליגי אמוראי איזה נקרא פנימי ואיזה נקרא חצונה עבדינן ככולוהו לחומרא ו ב ב נ י מ ע ר ב א ד טרפי בכל הכרם וגם ב ס נ י א ד י ב י ו נ ג ם מקום שאין בו מילת ו נ ג ם במקום דרעני טבחי וכו', עיי"ש. (והא דהמדרכי מביא בשם הרי"ף אעפ"י שהרי"ף וכמו"כ הרא"ש השמיטו הא דסניא דיבי הוא פשוט שהם כללו כל האוקימתות שבסניא זו כהא דרבה ורבני מערבא במסקנת הגמרא שם כולוהו שייכי וכו' וכן השמיט גם הרמב"ם כל הני אוקימתות של מהו כרם הפנימי ופסק כבני מערבא, עיין פ"ט מהל"ש ה"ה קרועה כצר בשד החופה את רוב הכרם ועיי"ש בכ"ס וזה מתאים לפסקו בפ"ו מהל"ש לענין כרם שניקב המובא להלן), וכן מבואר בטור ובב"י שם וז"ל ובגמרא וכו' איזהו כרם הפנימי ס נ י א ד י ב י ומביא פירש"י הראשון מדבנו ירוחם ז"ל, וכן הוא בדרישה שם, וז"ל :

ס נ י א ד י ב י פירש"י שהוא כרם הפנימי עשוי ככיס ומתום בראשו עי"ש.

כה) ואחרי שכרדנו וביארנו מכל המוכא לעיל, שסניא דיבי נטרף בנקב במשהו מטעם כרם הפנימית, נראה פשוט שהחלב שעליו הוא חלב טמא ואסור, וממילא אינו סותר ואין לו דבר שיסתום אותו, וכן פסק הרמב"ם מפורש בפ"ו מהל"ש ה"ו כרם שניקב טרפה ואין לך דבר שיסתום אותו שהרי החלב שעליו אסור, וכן פסק בהל' מ"א הל' ז'—ח', (ולעיל הבאנו כבר שפסק כבני מערבא שכל הכרם כולו הוא כרם הפנימי ורק בשד החופה את רוב הכרם קרוי חיצון). וכן הוא בסמ"ג עשין ס"ג וז"ל : והכרם שניקבתו טרפה ואין מועלת שום סתימה כי החלב שעליו טמא.

הגנדרם סניא דיבי

וראה נא מפורש יוצא משני מאורות הגדולים, מראשוני הפוסקים
ה"ה בהלכות נהולות הל"ט צד 529 (הוצ' הירסמייסער) וז"ל : תרכא
דעל וושטא ועל הובלילא ועל סני דיבי וכו', דעל כריסא וכו' כולו
משום כל חלב וכו', וכן הוא מפורש בפסמי רש"י בס' האורה (הוצאת כוכר)
סי' ק"ח וז"ל : תרכא דעל רשתא והובלילא וסניא דיבי ועל קשתא
דכרבשתא דעל כריסא וכו' כולו אסורין משום כל חלב וכו' דם לא תאכלו.
(עי' בהערות כוכר שם). וכן הוא במחזור וויטרי, (ומהא שהביאו „דעל כריסא“
נראה פשוט שאחזו לעיקר הפירוש דסניא דיבי הוא העשוי בכיס וחתום כראשו
כפירוש הראשון דאי כפירוש השני הלא זהו בכרס עצמו ולמה לחם להבטיל
דעל סניא דיבי, ועל כריסא, והא דעל וושטא שכתבו ברור שזהו הטמא שבושט
הסמוך להכרס לפי"ד רב אבינא משמיה רב שם), וכפי שמבואר לעיל
מתשובתו של הרמ"ע מפאנו ששם קרב במקום הזה כולל הכרס וכו' חרי תוא
מזהיר שיש ברבר משום חיוב כרת, ועי' בהגהה הנפלאה של משל"ם סי"ג
מהל' שנגות, לענין חלב הדקין שאסורין מן התורה לענין כרת, ועיין בזר זהב
(פירוש על או"ה הארוך) שער כ' בזה, ועי' בנחלת שבעה ח"ב סי' מ"ה,
שמתמיה על בני מדינת פולין (כימים ההם), שיודעים להזהר בחלב שעל
הכרס של בני רינוס, ובתרכא דתוית מתנא אינם נוהרים, ועיין מה שכותב
בענין זה בס' אמונת שמואל, ועי' בה"ג ובהאשכול כל תרכא דקריב לגבי
מוזב לגבי אכילה נמי אסור, ועי' רש"י הוריות ר"ו (א) דחלב המכסה את חקרב
הוי דבר שאין הצדוקין מודין בו, דהרי אפילו אמוראי פליגי מהו ניהו ברם

(א) הערה : ועיין בחירושי הרה"ח הוריות בבלי סי' ספ"ב להגר"ח
הירשנזון וצ"ל ע"ר רש"י בד"ו ר"ה הוא כחלב המכסה את חקרב וכו' מהו
ברם הפנימי וכו' ושם בד"ה ופלא מתמיה על מה שהשמיט הרמב"ם בהל' מ"א
פ"ו הל' ח' ט', חלב שעל נבי הכרס שהוא בכרת. כי הרמב"ם חושב שם
דס שלשה חלבים שחייבים עליהם כרת, ואלו הן : חלב שעל חקרב ושעל שתי
הכליות ושעל הבסלים חלב שעל המסס וביה"כ הוא החלב שעל חקרב, ונמצא
שהשמיט הרמב"ם עיקר חלב של הכרס ומפלפל שם עיי"ש, אבל לענ"ד הדבר
הוא פשוט כמו שמוכר בשו"ת הרמ"ע מפאנו שמוכרים כדרכינו בזה, ששם
קרב במקום הזה (היינו לענין חלב) כולל הכרס, וכן מתרנס הי"ע קרב כריסא,
ולכן נראה פשוט שהרמב"ם אוזח פה לשון המקרא קרב וזחז חלב שעל חקרב
שבקרא (וחלב שעל המסס וביה"כ הוא מעל כמו שמפרש רש"י בחולין צ"ג,
וזהו חלב שעל חקרב), ובפ"ו מהל"ש שכתב ברם שניסב, אחז לשון חמשנה,
ועיין בפ"א מהל' מעשי המדבנות הלכה י"ח שאחז גם שם לשון הקרא החלב
אשר על חקרב חלב שעל נבי הקיבה וכן הוא ג"כ שם בפ"ו ח"ו חולך ומדיחן
במים שנאמר חקרב והכרעים וכו' וכשפרש ב"מ ח"ו חולך ומדיחן
וכו' אוזח לשון הנמרא כידוע דרך הרמב"ם בזה.

קונטרס סניא דיבי

הפנימי, שנראה מזה משוט רהא בהא תליא, (ומרש"י זו יש להביא ראה לשיטת רבנו אפרים לענין חלב הברס, ואכמ"ל). ועי' בדיקות ד"ר.

ועי' בשו"ת ברכת חיים סי' נ"ב, דחלב שאצל הסניא דיבי הוא חלב נמור, (עיין בציוורנו אות ה' ואות כ' שהוא מונח תחת חלב ראקשתא), וגם בלא"ה יש בו איסור כיון שהחלב הפריסה הוא מרובס על אותו חלב, עיי"ש, ומכאן בר"ת סי' ס"ד ס"ט, ומכאן גם ספר זכור לאברהם חיו"ד, והיום שאל סי' ט"ו, ומס' זרע אמת יו"ד סי' קע"א. ועיין בבית יצחק להרי"ש ח' יו"ד י' ע"ו, ובטוטר"ד להרש"ק תנינא סי' קט"ו, לענין נחסר הסניא דיבי בכמה, עיי"ש. ועיי' בספר חסי דעת הלכות חלב סי' ס"ד שאלה ח' וגם ה' סניא דיבי עם החלב שביניהם, עיי"ש. ועי' בשו"ת צ"צ להארמו"ר מליבוניץ וי"ד ס"א סי' ז' לענין שו"ב שנחשר שלא ניסר, החתיכת חלב מהחלב שאצל הסניא דיבי הנקרא בלשון הטכחים אצבע, וקורא לחלב שע"נ ס"ד חלב וחוא דן על חתיכת חלב שאצל זה, ועי' כתבו"ש סי' מ"ח.

(ב) מכל חנ"ל נראה משוט וברור, דחלב הסניא דיבי הוא חלב אסור ואינו סותר וצריך ניסור, ועיין בבית יצחק (לבעל אהל יצחק) סי' מ"ו ח"א ובעמו"ז שם, ובסימן ס"ד ח"א ס"ס י"א בשם בעל העיטור וספרי ניסור. וז"ל ונטל הדרא דבנתא ומקליה עליה קרום של חלב במקום שמונח עליה ככר לכן מפני שזה הצד הוא סמוך לחלב שעל הקרב וכו' וגם סניא דיבי עם החלב שביניהם, ועיין בעמו"ז שם (ומה שקוראים הדורא דבנתא לאותו מקום שמונח עליה ככר לכן והצד ההוא סמוך לחלב שעל הקרב הוא אינו נכון בי הדורא דבנתא נקראו בנמרא וברמב"ם הרסין המלופמים. (ובכלל כל המובא בבית יצחק מספרי ניסור הוא מהעיטור, והעיטור במקום הזה משובש וצריך הנהגה מריווקת). וזהו באמת חלק מהמעני העב המסתבב כסיכובים אחרים המשתרע מתחת לחלב ראקשתא במבואר בציוורנו מסומן באות ה'.

(ב) ועי' בספר בנסת יחזקאל סי' כ"ה שהנאון ר"ד אומינהיים (בעל אוצר הספרים הירוע הבורליאנא שבאכספורד) הקים סער גדול נידון החלב שעל ריש מעיא ויצא לדון ע"ד הרמ"א ז"ל בהנהגה סי' ס"ד סט"ו שצריך להסיר רק הקרום שעל ריש מעיא עם החלב הרבוק בו אבל לא השומן הרבוק בטבחה עצמה שמתחת להקרום, עיי"ש באורך, ואתו החזיק ניסו בעל שבות יעקב בשו"ת שלו, ועי' בשו"ת בנ"י הנ"ל, ועיין בכו"מ סו"מ ס"ד עיי"ש שהאריך בענין חלב שעל ריש מעיא אם סותר הנקב. ומי שיעיין בציוורנו יראה כי הסער בדור ההוא בא מעירבוב שמות ומשח אמת ותורתא אמת וגם דוד ועלתה לו ושניהם רבנו הרמ"א, ז"ל דוד אומינהיים ז"ל צדקו יחד, ועיין לעיל בדבריניו בענין שם הדורא וכנתא, ואכמ"ל.

הַנְּמָרָם סְנִיא רִיבִי

כח) אולם החלב שע"ג סניא ריבי שביארנו מנמרא ופוסקים ראשונים ואחרונים ומספרי ניסור, שזה נכלל בחלב שע"ג הכרם, או שכך מבלו חכמ"ל שחלב שע"ג הסניא ריבי הוא חלב אסור) בודאי אין מי שיסיל מלמך כל החלב הקרום ושמתחת להקרום. ובנוגע להקרום חל מודים חלב נמור שיש בו כרת מטעם חלב שעל הקרב (הכרם) והוא תותב קרום ונקלף או קרום ונקלף שזה תלוי בפירוש סו"ג, עי' חולין מ"ח ע"ב, ועי' בתו"ב עה"פ את החלב הסכסכה את הקרב, ועי' בביאור הנר"א ז"ל, ועיין כחתורה והמצוה להמלכ"ם. כט) ובנוגע להחלב שתחת הקרום והפריסה החלב עצמה אשר ע"ג סניא ריבי שהוא כרם תלוי במהלוקת רבנו אפרים ורבנו יואל הידועה, ועי' באו"ז המשא ומתן שביניהם באורך וירוע שאנחנו פוסקים כרבנו אפרים לאיסור, ועי' ביש"ש פנ"ה סי' נ"ד שחשיב לשואלו שם וז"ל ואני אומר שאין כאן ספק בודאי אינו סותם.

ל) ולענין אם מלחו הסניא ריבי בלא ניסור, עי' ביו"ד סי' ק"ה מש"כ הרמ"א בזה, ועי' באחרונים לענין רין אם מלחו בלא ניסור מה שצריך ניסור, ועי' בתשובת מהרי"ל סי' פ"ז שפסק דאם מלחו הטבכחיא ולא נקרו ממנו החלב שנעשית הטבכחיא ח"ד וחנ"ג, ועי' בנילווי דעת לחנאון מברעזאן ז"ל סי' ס"ו, ועי' בעבורת הנרשני בזה, ועי' בפת"ש סס"ה מ"ה שמביא בשם חמורדי רניא.

לא) ולענין כרם שנמלח ולא הורה עיין בתשובת רדב"ז סי' קצ"ד ולענין מה שמנסים בבית הטבכחיים במכונה אחת כשרים עם טרפה ונכלח וגם טרם שמנקרים את החלב מעליהם ושוהים מחצי שעח עד שעה בערך יש לחשוש להחלב ולטרפה ונכלה אפילו אם המים אין היס"ב, ועי' ברברי חמורות פנ"ה ס"ט סי' נ"ג שמביא בשם הר"ן וז"ל: מיהו משום חלב אפילו בכלי שני איכא למיחש דאע"ג דאינו כבשל, מכליע הוא שאין בליעה תלויה בכיבול דהלא חום בבית השחיטה איננו כחום בלי שני ואפי"ה מכליע כדאייתא פ"ט דחולין ואיתא נמי התם לא ליסחף אינש וכו'. (ומזה נראה שאין היס"ב דאי היס"ב הרי הוא בישול). ועב"פ צריכים ומהוייכים לחשניה בתמירות שחמים לא יהיו ר"ק פושרים ולא להניח זה על דעת הא"י המנקה שלצורך מהירות הנקיון טוב שיהיו המים ביותר כירוע.

לב) נמצא מכל המבואר, ר ב כ ל ה מ ע י ה ע ב ה ז ה שהוא מעי אחר ממקום התנום (סניא ריבי) עד סופו (הלחולת), יש בכלו משום חלב אסור, וצריך ניסור או נירדא. א) בראשו התנום עד מקום שמשתרע למעלה, משום חלב סניא ריבי וכלבו טמא ואינו סותם. ב) באמצעיתו המשתרע למעלה תחת הבטן ומונח תחת חלב שעל הקרב (המסס ובח"כ) ומדובק לחלב דאקשתא הכל מודים שהמקום הוא צריך ניסור (ולאו שמא נדים אם

קונטרס סניא דיבי

קוראים לזה הדרא רכנתא משום הסיכוכים האחדים שיש בו או טכנייא, והוא הסיכוכ הראשון שמסומן כציורנו כאות ה' או בשאר שמות). (ג) כסוף המעי הזה במקום שנמנר ויוצא לחוץ שהוא החלחולת והוא ריש מעיא כאמתא לשיטת הנאונים וצריך נרידא.

(ג) וכענין נרידא (או נרידא) עיין בשו"ת כנסת יחזקאל הג"ל שהרד"א העלה שגרידא כחלב האסור מן התורה מוכנו אסור כולו.

(ד) וכסוף דברי הנני למסור עדותו של ר' זיריל דאש המנקרים כירושלים שהעיד לפני שכארץ ישראל מנקרים הפניא דיבי בעד אלה שרוצים לאוכלו. (כי הרבה נהגו שלא לאוכלו כלל).

(ה) ומכל האמור כזה, נראה ברור שמתחייבים לנקר כל המעי העב הזה, והסניא דיבי כיחוד, מהקדומים והחלכים האסורים שעליהם, וצדיקים שקיאים לזה שידעו להכריז בין טמא לטהור ומכש"ב שאסור לסמוך כענין כזה שהוא כספס איסור ברית ולא ע"פ על אינם נאמנים כהמנקים האינם יהודים ככית המטבחים שאם אין דעת ואין דת, הכדלה מניין, וצדיקים לנקר בין אלה שנמכרים להקצבים ובין אלה הנכשרים ונכבשים כמלחם כבית המטבחים עצמם ונמכרים אח"כ לבעלי הרושת הוואורשט כתור כשרים לשימוש ולאכילה, ומי שיודע מהמכשלה ומעלים עין מזה הרי הוא בכלל מכשולי הרבים כאכילת טונג"ה, והמעלים עיניהם כאיסורים לכתחילה הרי הם מבטלים איסור לכתחילה, ומי לנו גדול בהדמ"ע מפאנו ז"ל שהזהיר להזהיר ע"ז כנ"ז.

(ו) ולענין הכלים שבשלו בהם מהמעי העב ומסניא דיבי, כלי ניטוד כרין צריכים שאלת רבנים מורי הוראה מוכהקים, ואני רק כמציע הדברים לכל פרטיהם לפני דכותי הגדולים גדולי ההוראה, וכקשתי שטוחה לפניהם שיואלו נא לחוות דעתם הגדולה, הן כנוגע להלכה והן כנוגע למעשה, ומה שיתוסף, ארפים אי"ה כהוצאה שניה.

כקשה מאת גדולי הרבנים לחוות דעתם הגדולה כתשובתם
על כתובתי :

RABBI URI MOINESTER

30 Osborn Street, Brooklyn, N. Y.

קונטרס סניא דיבי

כרכר במקומו, ובזמנו מה טוב, אמרתי עם חתימת החוברת, לחעתיק בוח תשובה, מכ"ק ארמו"ר נאון ישראל ותפארתו, מרן אברתם יצחק הכחן קוק וצל"ה, שהשיב לי בשנת תרפ"ה, נירן ניקוד חומי חרם שבחזה, שחיא חומרת חרמ"א כס"ה ס"א בהנ"ה, וממנהגי ארץ ישראל שאין מנקרים אותה שם כידוע, ובשנה ההיא נפתח ע"י בן אר"י בית הרושת וואורשט כשר, ופגשו שם בקישויים בניקוד החזות, ועמלנו למצוא איזו צד היתר בזה על חיסוד שהבעה"ב מביחה"ר הוא בן אר"י, ולסכרת אביו חולין י"א, דמכבל לארץ ישראל כיון דאנן כיפינן להו עברינן כותיחו, וגם דעתו לחזור, ונמצא דלדריה הרי זה בנדר היתר, ועל כנון רא יש לו לומר על כל חתיכה בשבילי היא נעשית, וכחא רבב' מי שהפך נכי חוה"מ, אחר שכר שעורים, ואחר שכר תמרים, אעפ"י שיש לו ישן, שמערים ושותה מן החרש, וכן פסק הרמב"ם בפ"ו מהליו"ט, ועיין השנת הראב"ד שהיא שויכה רק בחוה"מ, אבל חכא לנבי מנהג חוה. ושאלתי או לחוות דעתו הקדושה של כ"ק מרן זי"ע, וכ"ק ארמו"ר בכל חום חיבת חקודש שלו, לא הסכים לשום צד היתר בזה, כאשר יבואר בתשובה היקרה, שמלבד יסוד הרין להלכה למעשה שבת, יש לה ערך חשוב וחסותי, בנוגע למנהגים השונים שבין הגולה לארץ ישראל. וממנה יש גם לראות עד כמה חרדו רבותינו הגאונים הקדושים ז"ל, לכל מנהג חומרא, או יסוד בהלכה, לשפרם מכל משמר. ואנן יתמי דיתמי, מה נענה אבתרי' לנבי איסור שיש בו כרת ולאן.

ב"ה, ירושלים, ה' אייר, תרפ"ה

לידירי היקר הרב . . . מוה"ר אורי מוינעשטער שליט"א

שלום וברכה באח"ד.

ער"ת ששאל אם יש מקום לחקל בענין חומרת חרמ"א כס"ה ס"ה ס"א בהגה"ה בניקוד חומים שבחזה, מפני מנהג א"י, שאין מנקרים אותם, הנח כל חספס הזה שייך רק אם בן א"י רוצה לנחוג לעצמו כמנהג מקומו, או אם חוה קי"ל כאביו שתי' בפסחים נ"א ובחולין י"ה, דמכבל לא"י כיון דאנן כיפינן לחו עברינן כותייהו, היה מקום לרון בזה, ובאמת מסתימות הפוסקים שלא הביא כ"א החלוק של דעתו לחזור ואין דעתו לחזור נראה דס"ל דאביו לא חרש סברא זו דאנן כיפינן להו כ"א מפני החכרה של העוברא דרבב"ה, וכיון דמתרץ אח"כ אפ"ת מא"י לבבל רבב"ה דעתו לחזור הוה שוב אין לנו חלוק בין בבל לא"י והכל תלוי בדעתו לחזור ואין דעתו לחזור, וכ"כ הרי"ף שם וקיי"ל כר"א דבתרא הוא, ומטילא אין חלוק בין המקומות, וכן מתבאר יותר דברי חרא"ש שם שכתב וקיי"ל כר"א דהוא בתראת, ויש לאדם לילך אחר מנהג המקום שדעתו להשתקע שם כו' ב"ה דר"ז אבל מנרומתא דר"ש בעלזתו לא"י. כי לא היה דעתו לחזור לבבל כו', ומבואר מזה דס"ל דלר' ר"א בטל חלוק

קונטרס סניא דיבי

שכין בכל לא"י והכל תלוי ברעתו לחזור ואין רעתו לחזור, ופשוט הוא שכ"ז שייך למנהנים שאדם עושה לעצמו, אבל לא שייך לומר שכין מנהג של קולא ינהיג נ"ב את הקולא שלו לאחרים, שאפילו להתנהג בעצמו אסור בפרסום מפני המחלוקת ואיך יעלה על הרעת שינהיג זה לאחרים.

ובחירושי הרשב"א בחולין כתב שאפילו דברים שנוהגים משום חומרא בעלמא, אין תולין בטעות, ויש כזה משום חומרי המקום שהלך לשם, ומאחר שכל קהלות אשכנזים נוהגים בחומרא זו של האו"ח בניקור חוטי החזק פשיטא שגם תפוצות אחינו שבאמריקה הם בכלל זה, ואם הם מקובצים ממקומות שונים זאת היא סכרא מועילה להתמיד במש"כ תוס' פסחים י"ד ע"א בר"ה שתי ולא להקל, ולפ"ד תוס' בחולין שם י"ח ע"ב בר"ה הני מילי' לתירוץ השני, עיקר דברי ר"א הם אבכל וא"י רבשניהם הרבר תלוי ברעתו לחזור, וכן מתבאר מתוך דהתוס' חולין צ"ג ע"ב ר"ה משום, שרמז עליהם הנרע"א ז"ל כגליון הש"ס, בהא דר"ש בר אבא דנם מככל לא"י צדיק לנהוג חומרא רמסומו ברעתו לחזור, ונמצא דלא קי"ל לחלק בענין זה בין א"י לחו"ל כלל לדינא.

אבל כנוף השאלה איני יודע, איזה הפסד יש כאן, שהרי כתיבה וחתוכה לתחת וראי מותר גם ע"י מליחה, וא"צ לטול כלל את הגידין אפילו אלה שהם מרינא אסורין משום רם, ואם יש איזה מנהג לנקר אותם כשמוכרים לרבים היינו משום שחוששין שלא יחתכו אותם או שלא ישניחו שתי' חתוכה לתחת, אבל פשוט שמי שרוצה לנהוג כמליחה ע"י חתיכה יפה וחתוכה לתחת, ראין כוח משום מנהג להחמיר כלל, ופשוט הוא שכמקום שהחוטין הם ככרכת עצמות יחתכו גם הכשר והעצם כמכואר בשו"ע שם סעיף ב', וכשכ"ש הרשב"א כזה.

ודרך אנכ ראיתי להעיר שמש"כ הרמ"א על ניקור החוטין שהוא חומרא בעלמא אין כונתו ב"א על החוטין שבאזנים, אבל על חוטין שבחזה שמקורם מר' האו"ח לא אמר כן שהרי באו"ח שלפנינו ברין קרומין סי' ב' סעיף ח' כתב שחוטי החזה הם בכלל חוטי הלחיים מתוך שהם נמשכים מהם שיוורדין מן הלחיים מן הכתף ולמטה כמקום שמתחברין הצלעות לחזה, וא"כ הניקור הזה לרעתו הוא מעיקר דינא דנמדא שם צ"ג א' ובכלל דלועא הוא, אלא שם"ם פשוט דמהני כהן חתיכה ומליחה כמש"ב.

וחנני כזה חותם בכרכת הצלחה בכל מעשי יריו כנח"י ונפש יריו מוקירו ורוש"ת כאח"ר,

חק' אברהם יצחק הכהן קוק